

ефективними у забезпеченні єдності та взаємодію інтелектуального й емоційного аспектів підготовки студентів до професійної діяльності.

Перспективи подальших розвідок ми вбачаємо у поглибленому вивченні можливостей проблемної, задачної й імітаційно-ігрової технологій навчання як засобів підготовки студентів до професійної діяльності.

Література

1. Бугрій О. В. Сутність поняття «педагогічна технологія». *Вища школа*. 2007. № 1. С. 20–25.
2. Гузеев В. Б. Что такое педагогические технологии и какие из них используются в образовании? *Педагогические технологии*. 2005. № 1. С. 108–124.
3. Загвязинский В. И. Теория обучения: современная интерпретация. *Современные образовательные (обучающие) технологии*. Москва: 2001. С. 75–130.
4. Лихачев Б. Т. Педагогика: курс лекций. Москва: Издательство: Владос, 1992. 648 с.
5. Масленникова А. В. Педагогические и образовательные технологии: определение и классификация. *Директор школы*. 2004. № 7. С. 50–56.
6. Кондрашова Л. В. Гармонизация интеллектуального и эмоционального факторов в обучении будущих специалистов. *Вісник СевДТУ: зб. наук. пр. Севастополь: Вид-во СевНТУ, 2008. Вип. 90: Педагогіка*. С. 40–44.
7. Кондрашова Л. В. Методика подготовки будущего учителя к педагогическому взаимодействию с учащимися: учеб. пособие для студентов пединститутів. Москва: Изд-во «Прометей» МГПУ им. В. И. Ленина, 1990. 159 с.
8. Олійник О. Про трактування поняття «педагогічна технологія». *Рідна школа*. 2004. № 2. С. 16–18.
9. Селевко Г. К., Селевко А. Г. Социально-воспитательные технологии. Москва: Народное образование, 2002. 176 с.
10. Слостенин В. А., Исаев И. Ф., Шиянов Е. Н. Педагогика: учеб. пособие для студентов высших пед. учеб. завед / под ред. Слостенина В. А. Москва: Изд. Центр «Академия», 2002. 576 с.
11. Юдин В. В. Концепция педагогической технологии (элементы теории). *Педагогические технологии*. 2007. № 1. С. 37–45.

Коротяєва І.

– кандидат педагогічних наук, доцент кафедри германської та слов'янської філології Донбаського державного педагогічного університету

Кандиба Г.

– магістрантка II курсу англо-німецького відділення філологічного факультету Донбаського державного педагогічного університету
УДК 378.147:37.011.3-051:811.111'243]:316.77

ЯВИЩЕ КУЛЬТУРНОГО ШОКУ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Статтю присвячено проблемам формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції у студентів мовних спеціальностей. Розглядаються можливості використання явища культурного шоку для формування у студентів міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції

на практичних заняттях з англійської мови. Обґрунтовано необхідність і проаналізовано перспективи використання методичного потенціалу цього явища; наведено приклади автентичних вправ, що знайомлять студентів з феноменом культурного шоку і допомагають виробити стратегії його подолання. Сформульовано методичні рекомендації викладачам англійської мови щодо можливостей створення вправ для розвитку соціокультурної сенсибілізації в контексті формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції.

Ключові слова: міжкультурна комунікативна компетенція, культурний шок, соціокультурна рефлексія, студенти мовних спеціальностей, заклад вищої освіти.

Коротяева И.

– кандидат педагогических наук, доцент кафедры германской и славянской филологии Донбасского государственного педагогического университета

Кандыба А.

– магистрантка II курса англо-немецкого отделения филологического факультета Донбасского государственного педагогического университета

**ЯВЛЕНИЕ КУЛЬТУРНОГО ШОКА В КОНТЕКСТЕ ФОРМИРОВАНИЯ
МЕЖКУЛЬТУРНОЙ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ
КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ ЯЗЫКОВЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ**

Статья посвящена проблемам формирования межкультурной иноязычной коммуникативной компетенции у студентов языковых специальностей. Рассматриваются возможности использования явления культурного шока для формирования у студентов межкультурной иноязычной коммуникативной компетенции на практических занятиях по английскому языку. Обоснована необходимость и проанализированы перспективы использования методического потенциала этого явления; приведены примеры аутентичных упражнений, которые знакомят студентов с феноменом культурного шока и помогают выработать стратегии его преодоления. Сформулированы методические рекомендации для преподавателей английского языка относительно возможностей создания упражнений и ситуаций для развития социокультурной сенсibiliзации в контексте формирования межкультурной иноязычной коммуникативной компетенции.

Ключевые слова: межкультурная коммуникативная компетенция, культурный шок, социокультурная рефлексия, студенты языковых специальностей, высшее учебное заведение.

Korotiaieva I.

– Candidate of Science (Theory of Education), Associate Professor, Department of Germanic and Slavonic Linguistics, Donbas State Teachers' Training University

Kandyba H.

– Master's Degree Programme Student, Department of English and German Languages, Faculty of Philology, Donbas State Teachers' Training University

**PHENOMENON OF CULTURAL SHOCK IN THE CONTEXT OF FORMING
INTERCULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE IN TERTIARY
INSTITUTIONS**

The article deals with relevant problems of developing intercultural communicative competence in foreign languages department students of tertiary institutions. Possibilities of using the phenomenon of cultural shock in this context are considered, in particular for foreign language department students in tertiary institutions. The necessity of using the methodological potential of this phenomenon to form intercultural communicative competence is substantiated and prospects are analyzed. There are provided examples of authentic exercises, which make students familiarize themselves with the phenomenon of cultural shock and help to develop possible strategies for its overcoming. Some essential methodological recommendations for English language teachers as to possibilities of creating activities and exercises to develop intercultural communicative competence are suggested.

Key words: *intercultural communicative competence, cultural shock, sociocultural reflection, language department students, tertiary institution.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Провідним принципом державної освітньої політики та важливою умовою модернізації системи освіти є підготовка висококваліфікованих кадрів в усіх галузях суспільного життя, зокрема якісних фахівців педагогічної сфери – вчителів та викладачів іноземної мови. Головною метою української системи освіти [5] є створення необхідного середовища для розвитку і самореалізації особистості, що передбачає орієнтацію змісту навчання у вищому навчальному закладі на оволодіння студентами та магістрантами ключовими компетенціями, що дозволяє їм успішно вирішувати проблеми у майбутній професійній діяльності. Використання компетентнісного підходу до підготовки фахівців педагогічної сфери, а саме вчителів та викладачів іноземної мови набуває все більшої актуальності у контексті сучасного життя. Іноземна мова стає дієвим чинником соціально-економічного, науково-технічного та загальнокультурного прогресу. В останні роки постійно розширюється практика культурного та освітнього обмінів, зростають безпосередні контакти між державними та соціальними інститутами, громадськими рухами, організаціями тощо. Одним із засобів міжкультурної комунікації та успішної взаємодії з представниками інших культур є іноземна мова. Для того, щоб відповідати викликам сьогодення, зміст навчання іноземної мови у закладах вищої освіти повинен постійно оновлюватися. Це означає, що саме проблема технологій формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції майбутніх вчителів та викладачів іноземної мови набуває особливого значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, присвячених проблематиці роботи. В останні роки питання міжкультурної комунікації вивчають фахівці та дослідники найрізноманітніших галузей: культурологи, соціологи, філософи, етнологи, етнографи, лінгвісти. Ці дослідження сприяють розумінню цілісності та комплексності проблеми міжкультурної комунікації в цілому. Особливий інтерес викликають насамперед дослідження таких науковців як М. Бахтін, В. Біблер, Л. Гришаєва, Г. Єлізарова, В. Сафонова, С. Тер-Мінасова,

М. Філоненко, Л. Цурикова та ін. Розроблені основні поняття теорії міжкультурної комунікації, а саме: інтракультурна та інтеркультурна комунікації, вторинна соціалізація, концептуальна картина світу, “Свій”, “Чужий”, “Інший” тощо.

Зарубіжні науковці (М. Benett, N. Bonvillain, E. Hall, M. Hall, R. Porter, L. Samovar, S. Stempleski, O. Taylor, B. Tomalin та інші) досліджували проблеми взаємопов’язаного навчання іноземної мови та культури; комунікативних ускладнень (в тому числі явище культурного шоку) між представниками різних культур та стратегії їх подолання; толерантності в межах міжкультурної комунікації тощо.

Окремі аспекти формування міжкультурної комунікативної компетенції (МКК) у вищих навчальних закладах аналізуються в наукових працях багатьох вітчизняних дослідників та методистів: Н. Бориско, Л. Воротняк, Н. Литовченко, Ю. Михайліченко, С. Ніколаєва, І. Соболева, О. Шеваршинова та ін.

У контексті міжкультурної комунікації феномен культурного шоку посідає особливе місце. Одним з ефективних шляхів формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції на думку дослідників є шлях соціокультурної сенсифікації, яка полягає в усвідомленні впливу культури на сприймання людиною світу, мову і спілкування та у розвитку чутливості до форм вияву соціокультурних явищ у мові і комунікації [1].

У дослідженнях українського методиста І. Ю. Голуб розглядається проблема використання явища культурного шоку для формування соціокультурної компетенції студентів на заняттях з німецької мови, детально проаналізована сутність феномену та пропонуються стратегії його подолання за допомогою певної системи вправ.

Безперечно, загальна проблема навчання міжкультурної комунікації посідає вагоме місце в науково-методичних дослідженнях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, проте недостатньо розробленим залишається питання сучасних технологій формування міжкультурної комунікативної компетенції студентів старших курсів та магістрантів на заняттях з іноземної мови (англійської) з урахуванням їх майбутньої професійної діяльності вчителя та викладача іноземної мови; подальшого аналізу потребує проблема можливостей використання явища культурного шоку для формування у студентів міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції на заняттях з іноземної (англійської) мови у закладах вищої освіти.

Метою даної статті є розглянути можливості використання явища культурного шоку для формування у студентів та магістрантів філологічного факультету педагогічних закладів вищої освіти міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції на заняттях з англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Формування у студентів та магістрантів мовних спеціальностей міжкультурної іншомовної

комунікативної компетенції як здатності орієнтуватися в іншій культурі, адекватно діяти у ситуаціях міжкультурного спілкування і виконувати функції посередника у міжкультурній комунікації традиційно перебуває в останні роки у центрі уваги фахівців з методики викладання та викладачів іноземної мови.

Спираючись на дослідження зарубіжних та вітчизняних науковців, можна зазначити, що культурний шок – це стан спантеличення, втрати орієнтації та емоційного збурення, який виникає, коли людина раптово потрапляє в іншу культуру і перебуває там досить тривалий час. Механізм виникнення цього психологічного феномену наступний: у межах рідної культури у людини створюється стійка картина бачення нею світу, формується її спосіб життя, менталітет. Несвідомо людина вважає ці погляди на світ єдино можливими і єдино припустимими. Виходячи за межі своєї культури, тобто зустрівшись з іншим світоглядом, але продовжуючи оцінювати і сприймати іноземну культуру на основі рідної, людина раптом починає відчувати дискомфорт і неприйняття нового. Виникає конфлікт двох культур на рівні власної свідомості [1; 7; 8].

Таким чином, особливості сприймання та інтерпретації іноземної культури на основі рідної і пов'язані з цим міжкультурні непорозуміння можуть призвести до виникнення у людини, яка перебуває в іноземній культурі певний час, культурного шоку.

Згідно з дослідженнями зарубіжних вчених цей процес проходить п'ять фаз розвитку:

- ейфорія (людина радісно сприймає новизну перебування в іншій країні/культурі, не помічає існування культурних відмінностей, завдяки дуже обмеженим контактам з представниками ІК не відчуває ніякого дискомфорту);

- відчуття відчуженості (раптом впадають в око значні відмінності між рідною та іноземною культурами, трапляються проблеми у спілкуванні, з'являється відчуття того, що інша культура та її представники є чужими);

- ескалація напруженості (відчуття відчуженості зростає до максимуму, загострене сприйняття проблем у спілкуванні, культура, в якій людина перебуває, сприймається однозначно негативно, ідеалізується рідна культура, людина ізолюється від спілкування, переживає психологічний і фізичний дискомфорт);

- акцептація (відчуття неприйняття ІК поступово змінюється толерантним ставленням до неї, проблеми у спілкуванні сприймаються не як негативні прояви характеру і звичок представників ІК, а як наслідок міжкультурних відмінностей, існування яких не заважає досягти порозуміння у комунікації);

- акультурація (людина, не гублячи зв'язку з рідною культурою, відчуває себе комфортно в ІК, завдяки кращому пізнанню цієї культури і розумінню специфіки міжкультурного спілкування) [7; 8; 9].

Явище культурного шоку не є безпосередньо актуальним для студентів, які вивчають іноземні мови поза країнами цих мов, а більше стосується тих, хто перебуває щонайменше декілька місяців за кордоном, наприклад, під час стажування або в рамках освітньої програми за обміном. Але на думку дослідників явище культурного шоку треба зробити предметом розгляду та вивчення на заняттях з іноземної мови [1; 4].

Як відомо, ключем до пізнання іншомовної культури є не лише отримання студентами інформації про цю культуру, але й їхнє знайомство з механізмами міжкультурного спілкування, зокрема особливостями сприймання людиною іншокультурного світу і проблемними моментами, що можуть виникати при цьому. Культурний шок є одним з таких явищ, які виникають під час перебування у будь-якій іноземній культурі, і якого, як стверджують дослідники, майже неможливо уникнути. Знайомлячи українських студентів з цим феноменом, необхідно сприяти його усвідомленню як об'єктивної реальності, що у майбутньому зможе мінімізувати дію на них культурного шоку [1; 4].

Як зазначають дослідники, методичний підхід до явища культурного шоку на заняттях з іноземної мови є найбільш ефективним за умови рефлексії студентами власного або чужого досвіду перебування в іноземній культурі. Соціокультурна рефлексія відбувається у процесі евристичної бесіди викладача зі студентами під час виконання завдання або під час контролю шляхом постановки викладачем специфічних питань, що спонукають студентів до цієї аналітичної операції. Виконуючи різноманітні вправи, студенти повинні самі прийти до розуміння й усвідомлення суті явища культурного шоку, розвинути чутливість до факторів, які можуть його викликати [1].

Оволодівши стратегіями міжкультурного спілкування, студенти зможуть потім застосовувати їх у реальних життєвих ситуаціях. У межах теорії комунікації [2; 3] виділяються наступні способи і види міжкультурної взаємодії:

I. Участь у проектах:

- Внутрішньо-університетські
- Міжуніверситетські
- Міжрегіональні
- Загальноосвітні

II. Зарубіжні подорожі:

- Навчання за кордоном
- Культурно-освітні обміни, конференції
- Професійне стажування
- Туризм

III. Листування

- Пошта
- Електронна пошта

- Інтернет [3, с. 28].

Що стосується особливостей навчальних матеріалів, які повинні допомогти студентам усвідомити феномен культурного шоку, то на думку сучасних методистів, найбільш доцільно використовувати автентичні іншомовні навчальні курси та матеріали, розміщені в Інтернеті на англomовних сайтах. Цілком очевидно, що серед системи запропонованих вправ найважливіше місце будуть займати умовно-комунікативні та комунікативні вправи для подальшого розвитку мовленнєвих умінь студентів у конкретній іноземній мові. Їхньою особливістю є соціокультурна спрямованість – розвиток соціокультурного усвідомлення і чутливості студентів за допомогою рефлексії. Але сучасні автентичні навчальні курси пропонують також певну кількість мовних підготовчих вправ, що активізують лексико-граматичний матеріал, необхідний для подальшого застосування у комунікативних вправах.

Наведемо приклади вправ для розвитку міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції, у яких розглядається явище культурного шоку. Метою даних вправ є отримання інформації про феномен культурного шоку, усвідомлення специфіки його перебігу, вироблення стратегії його подолання тощо.

READING

1. *Look at the quote. Do you agree with it?*

'A fish only discovers its need for water when it is no longer in it. Our own culture is like water to a fish. It sustains us. We live and breathe through it.' (Dr F. Trompenaars)

2. *Skim the advice leaflet for foreign students. Choose a title for each Extract, A and B, of the leaflet.*

A. Culture shock describes the impact of moving from a familiar culture to one which is unfamiliar. It is an experience described by people who have travelled abroad to work, live or study; it can be felt to a certain extent even when abroad on holiday. It can affect anyone, including international students. It includes the shock of a new environment, meeting lots of new people and learning the ways of a different country. It also includes the shock of being separated from the important people in your life, maybe family, friends, colleagues, teachers: people you would normally talk to at times of uncertainty, people who give you support and guidance. When familiar sights, sounds, smells or tastes are no longer there you can miss them very much.

- B.** The process (of culture shock) can be broken down into five stages:

1 The 'honeymoon' stage

When you first arrive in a new culture, differences are intriguing and you may feel excited, stimulated and curious. At this stage you are still protected by the close memory of your home culture.

2 The 'distress' stage

A little later, differences create an impact and you may feel confused,

isolated or inadequate as cultural differences intrude and familiar supports (e.g. family or friends) are not immediately available.

3 The 're-integration' stage

Next, you may reject the differences you encounter. You may feel angry or frustrated, or hostile to the new culture. At this stage you may be conscious mainly of how much you dislike it compared to home. Don't worry, as this is quite a healthy reaction. You are reconnecting with what you value about yourself and your own culture.

4 The 'autonomy' stage

Differences and similarities are accepted. You may feel relaxed, confident, more like an old hand as you become more familiar with situations and feel well able to cope with new situations based on your growing experience.

5 The 'independence' stage

Differences and similarities are valued and important. You may feel full of potential and able to trust yourself in all kinds of situations. Most situations become enjoyable and you are able to make choices according to your preferences and values.

1. *Read Extract B again and match these descriptions with the five stages.*

- a) You enjoy the social, psychological and cultural differences and feel at home.
- b) You can now move around the country without a feeling of anxiety.
- c) You may begin to criticise the country and the values of the people.
- d) You are fascinated by all the new sights, sounds, smells and tastes.
- e) You may feel lonely and have a sense of loss.

2. *Discuss the following questions.*

1 Have you lived in another culture, or do you know someone who has? What have been your/their experiences with culture shock?

2 What countries have a similar culture to your own?

3 What do you think reverse culture shock might be?

VOCABULARY: adjectives

5a. *Look at the following adjectives from the leaflet. Which are positive and which are negative?*

stimulated intriguing isolated inadequate frustrated hostile

5b. *Check the meanings of the adjectives in a dictionary and complete these sentences.*

It was such an _____ story, so unusual and mysterious.

They hope the students will feel _____ by the talk.

She's quite angry at the moment and feels _____ towards British culture.

The old people felt so lonely and _____.

The teacher made us feel and _____ stupid if we made mistakes.

LISTENING

6a. *Listen to someone talking about his experience of culture shock.*

What were the main problems he experienced?

6b. Listen again. Are the statements true or false?

1 He had culture shock all the time he was in Chicago.

2 He didn't like anything about Chicago.

3 He hated the winter but liked the summer.

4 The cafes were too hot in the summer.

5 He is experiencing culture shock in England at the moment.

6 He knows more about ice hockey than football.

SPEAKING AND WRITING

7. You are going to read two blogs about studying in a foreign country, to discuss with your partner.

Student A:

Read the blog of a student who is studying in a foreign country. Make notes on what he/she says and then report it to your partner.

Before I came here I read up about the country and its culture - I learned that it's really important not to get offended easily, even though there are different rules about manners here. Culture shock is a normal experience and I think I just need to take advantage of all the help that the university offers. Oh, one more thing. I'm looking for a supplier of my favourite food - so get in touch if you can help me out.

Student B:

Read the blog of a student who is studying in a foreign country. Make notes on what he/she says and then report it to your partner.

Before I came here I studied the language. That was really helpful. Another thing I did before I left was I surfed the Internet for lots of information about the culture.

Now that I'm here ... well ... I keep in touch with home by telephone. I ring my mum once a week. I have lots of familiar things around me in my room, such as photos. I'm making friends with lots of other international students. And I also take regular exercise. That keeps me happy.

8. Write a letter to a pen friend who is coming to study in your country. Give him/her advice on how to cope with culture shock.

(From Language Leader. Coursebook. Upper intermediate. David Cotton, David Falvey and Simon Kent. Pearson Longman. 2008)

Для того, щоб викладачі іноземної мови могли ефективно організовувати навчальний процес під час роботи в межах даної теми та могли створювати аналогічні вправи, необхідно дотримуватися певних методичних рекомендацій:

1) Роль викладача іноземної мови є дуже важливою; він виступає в ролі модератора, тобто маючи знання про систему соціокультурних явищ та особливості міжкультурної комунікації він спрямовує і організовує роботу з формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції;

2) Необхідно підпорядковувати сенсибілізаційні соціокультурні цілі комунікативним, тобто комунікативний підхід у навчанні іноземних мов

не повинен бути порушений;

3) Завдання для сенсibilізації повинні логічно впливати з наведених у автентичних підручниках або створених на практичних заняттях комунікативних ситуацій;

4) Викладач іноземної мови повинен мати особливі уміння, щодо керування процесом рефлексії студентів. Неможливо заздалегідь прогнозувати сценарій роботи повністю, тому це вимагає особливої майстерності і гнучкості викладача, якому слід завжди бути готовим до імпровізації;

5) Очевидно, що викладач виконує для студентів роль експерта, але він не зобов'язаний мати готові відповіді і рецепти поведінки у всіх конкретних ситуаціях міжкультурного спілкування (тобто абсолютну соціокультурну обізнаність). Сенсibilізація дуже рідко передбачає однозначність, або можливість надання єдино правильної відповіді;

6) Під час рефлексії студентів доцільно знайомити з релевантними поняттями-термінами теорії міжкультурної комунікації, а саме: вторинна соціалізація (акультурація), бар'єри міжкультурної комунікації, концептуальна картина світу, «інший», «свій», «чужий», самоідентифікація, національні стереотипи, емпатія, тощо.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, використання на практичних заняттях з іноземної мови (англійської) методичного та професійного потенціалу явища культурного шоку є кроком на шляху усвідомлення студентами різноманітних механізмів міжкультурного спілкування і до розробки ними стратегій для подолання міжкультурних непорозумінь. Все це є необхідним елементом ефективного формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції у професійній підготовці студентів мовних спеціальностей педагогічних закладів вищої освіти. Перспективи подальших досліджень ми бачимо у розробці педагогічних умов формування міжкультурної компетенції студентів мовних спеціальностей; у створенні мовленнєвих ситуацій і системи вправ для кожного окремого етапу навчання у педагогічних закладах вищої освіти; в аналізі дидактичних можливостей, автентичних аудіо- та відеоматеріалів у процесі вивчення явища культурного шоку.

Література

1. Голуб І. Ю. Методика формування соціокультурної компетенції майбутніх перекладачів шляхом розвитку їх соціокультурної сенсibilізації. *Науково-методичний збірник Слов'янського держ. пед.ун-ту*. Слов'янськ, 2009. Вип. 46. С. 345–351.

2. Гришаева Л. И., Цурикова Л. В. Введение в теорию межкультурной коммуникации. Москва: Изд. центр "Академия", 2007. 336 с.

3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б. та ін.; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.

4. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: курс лекцій: [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр»] / О. Б. Бігич та ін.; за ред. Ніколаєвої С. Ю. Київ:

«Ленвіт», 2011. 344 с.

5. Про освіту. Закон України. Верховна Рада України від 05.09.2017, № 2145-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 18.03.2018).

6. Bennet M. J. Basic concepts of intercultural communication. Selected readings. Nicholas Brealey Publishing (July 1, 1998). 288 p.

7. Culture shock and reverse culture shock / Final assignment, team SISU. 2016. URL: https://www.researchgate.net/publication/313649983_Cultural_shock_and_reverse_cultural_shock

8. Oberg K. Cultural Shock: Adjustment to New Cultural Environments. *Practical Anthropology*. 7, 1960. pp. 177–182.

9. Presbitero A. Culture shock and reverse culture shock: The moderating role of cultural intelligence in international students' adaptation. *International journal of intercultural relations*, 2016. URL: https://www.researchgate.net/publication/302590039_Culture_shock_and_reverse_culture_shock_The_moderating_role_of_cultural_intelligence_in_international_students'_adaptation

Самойленко О.

– кандидат філологічних наук, завідувачка кафедри мовних та гуманітарних дисциплін № 1 Донецького національного медичного університету

УДК 811.124'02

**ВИКЛАДАННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ ЯК ОДИН З ПРОВІДНИХ
ФАКТОРІВ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У
МЕДИЧНІЙ ГАЛУЗІ**

У статті розглядається проблема вивчення латинської мови як фахової дисципліни на медичних та фармакологічних факультетах у вищих навчальних спеціалізованих закладах освіти. Визначено специфіку предмету «Латинська мова та основи медичної термінології»: відсутність комунікативної складової, необхідність засвоєння великої кількості як власне латинських термінів, так і термінологічних частотних відрізків, яка виступають у якості будівельного матеріалу для формування медичної термінологічної бази, прикладний характер отриманих знань, високий рівень складності через необхідність засвоєння не тільки латинського лексичного матеріалу, але й наявність великої кількості конструктів грецького походження. Запропоновано можливі інтерактивні завдання, які рекомендуються студентам у процесі вивчення ними латинської мови на заняттях та для самостійного опрацювання.

***Ключові слова:** медична термінологія, латинська мова, медичні факультети, словотвірні конструкти, вища школа, фахова дисципліна.*

Самойленко Е.

– кандидат филологических наук, заведующая кафедрой языковых и гуманитарных дисциплин № 1 Донецкого национального медицинского университета

**ПРЕПОДАВАНИЕ ЛАТИНСКОГО ЯЗЫКА КАК ОДИН ИЗ ОСНОВНЫХ
ФАКТОРОВ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ
СПЕЦИАЛИСТОВ В СФЕРЕ МЕДИЦИНЫ**

В статье рассматривается проблема изучения латинского языка как профессиональной дисциплины на медицинских и фармацевтических